

Příroda ve městě - důležitá a opomíjená

30.5.2025 - | Městská část Praha 12

Proč chránit přírodu ve městě, navíc v Praze?

První a zcela pochopitelnou otázkou běžného člověka bude patrně prachobyčejné "PROČ?". Neboli proč chránit a podporovat přírodu a biodiverzitu ve městě, tím spíše městě hlavním s počtem obyvatel blížícím se 1,5 mil.? Ostatně "každý přeci ví", že město je pro člověka a infrastrukturu jeho potřeb a příroda patří za jeho hranice, do volné (či alespoň volnější) krajiny. Zcela jednoduchá a zdánlivě intuitivní až logická úvaha...ale, jak to často bývá, skrz naskrz mylná. Ve vícero rovinách, o nichž si něco povíme vzápětí.

Praha jako unikát i premiant

Hlavní město ČR se pyšní několika přednostmi a jedinečnými vlastnostmi jak na státní, tak často i celoevropské a světové úrovni. Základním kamenem je geologie, morfologie a klimatické podmínky. Jak si již patrně všimnulo mnoho cyklistů, tak Praha není placka a naopak se jedná o velice členité území na rozhraní tří geologických celků. V rámci pouhých několika kilometrů území se tu nacházejí velice rozdílné a rozmanité druhy prostředí, podloží a počasí. To, spolu s dlouhodobou a nepřerušovanou činností člověka, pomohlo vytvořit unikátní a extrémně cenný hotspot biodiverzity.

Praha a okolí je důležitým útočištěm řady teplomilných druhů. Na snímku výše je kriticky ohrožená ještěrka zelená, jejíž další ohnisko výskytu můžeme najít až na jižní Moravě. Na Praze 12 se s ní lze setkat v PR Šance. Takovýto ostrovní výskyt v rámci ČR je pro Prahu běžný i u řady dalších vzácných druhů rostlin a živočichů.

To že se na území hlavního města nachází 93 zvláště chráněných území (8 národních přírodních památek, 16 přírodních rezervací a 69 přírodních památek) a 12 přírodních parků, které jen samy dohromady pokrývají cca 25% plochy města, je odrazem výše uvedených skutečností. Ohledně počtu chráněných území pak drží přinejmenším celoevropský primát.

Nejvíce jich lze najít na území Prahy 5 (33), nejstarší je PR Radotínské údolí (1950), největší PR Klánovický les-Cyrliv, nejmenší pak PP Pražský zlom (0,31 ha). Na Praze 12 se nachází 5 zvláště chráněných území a přírodní park Modřanská rokle-Cholupice (druhý největší s 1 531 ha). Praha navíc dlouhodobě figuruje v prvních dvou desítkách nejzelenějších velkých měst světa a jako druhé nejzelenější hlavní město Evropy.

Typická scénka, na kterou v Praze narazíme takřka na každém kroku, včetně lokalit poblíž centra. Málokdo si ale uvědomí a docení, nakolik je tato situace bezprecedentní a jaké přírodní bohatství hlavní město vlastně skrývá.

Nejen lidé chtějí bydlet na dobré adrese

To že se lidé dlouhodobě přesouvají do velkých měst, kde mají větší komfort a lepší příležitosti, asi nikoho nepřekvapí. Že to tak mají často i živočichové, včetně hmyzu, asi ano. Je ale opravdu potřeba se divit? Stejně jako venkov "není pro mladé", tak aktuální stav zemědělské krajiny a lesních porostů není často o moc více než tzv. zelená poušť. A zatímco mladý člověk ev. na tom venkově nespokojený přežije, tak onen živočich nezřídka ne.

A zde nastává další velké dilema a mýtus. Člověk je zvyklý vidět "pravou" a cennou přírodu jako něco, co do městského prostředí nepatří a nemůže tam fungovat (kromě maximálně nejznámějších chráněných území). Zatímco živočichové tomu nechtějí rozumět a vidí naopak rozsáhlé parky,

zahrady, sady, disrupci a onu více než stovku chráněných území a přírodních parků. Kde nacházejí něco, co mimo město/Prahu již k životu postrádají. A je jim naprosto jedno, že budou žít třeba i vklínění mezi paneláky.

Praha 12 není výjimkou

Jsme tedy postaveni před následující situací - máme zde organismy, které zde vidí vhodné místo k životu, prosperují a zjevně se jim tu líbí. Ať už zde díky vhodným podmínkám a činnosti člověka (včetně kontinuálního narušování prostředí) existují dlouhodobě, či se do města stahují z nepřívětivého okolí na lepší (či jediné existující) biotopy. A ty nejcennější zpravidla od mítají existovat tam, kde by naopak dle citění řady lidí "měly" být.

Nejinak je tomu na Praze 12, jež má sice úctyhodné množství plochy obecné nerozlišené zeleně, včetně širých lánů a lesů na periferii, ale výrazně omezenější množství reálných hotspotů biodiverzity lokálního i přeshraničního významu. Přičemž jeden z nich se nachází v ose naučné stezky a jejím širším okolí, tedy přímo uprostřed jádra zástavby.

Tato, bez jakékoli nadsázky, "zelená páteř jádra Prahy 12" nejen vyztužuje a nabaluje na sebe velké množství biotopů, ale je zde i velká typová rozmanitost na poměrně malém území, vč. s tím souvisejících ekotonů (přechodných zón). To se pak pozitivně odráží i v rozmanitosti živočichů a rostlin. Jedná se zároveň o oblíbenou rekreační oblast.

Příkladem mohou být denní motýli (vč. vřetenušek, zelenáčků a dlouhozobek), jichž bylo na celém území Prahy 12 v nedávném období (data 2020-2024) doloženo přinejmenším 60 druhů. Jen v samotném úzkém koridoru v ose stezky se můžeme setkat se 75% z nich a pokud se oblast rozšíří jen pár stovek metrů do prostoru, tak je to celých 88%. To je velice úctyhodná koncentrace, která s vysokou pravděpodobností nemá na Praze 12 obdobu (a nemusíme se za ni stydět ani v celoměstském měřítku).

V tabulce níže je stručný přehled zastoupení jednotlivých skupin motýlů. Na snímcích pak několik příkladů významnějších druhů za všechny - otakárek fenyklový, soumračník slézový, modrásek černolemý, bělásek hrachorový/luční a dlouhozobka zimolezová.

otakárek fenyklový soumračník slézový modrásek černolemý

bělásek hrachorový/luční dlouhozobka zimolezová

Podpora hmyzu nejen jako pilíře

Rapidní úbytek hmyzu je jednou z nepříjemných skutečností dnešního světa. A nedotýká se jen nás (jako např. úbytkem opylovačů), ale i mnohých dalších - rostlin i živočichů. I ten nejobyčejnější pták a jeho potomstvo spořádají každoročně enormní množství hmyzu. Stejně tak netopýři a mnozí další.

Neméně důležitá je ochrana samotného druhového bohatství jako formy dědictví. Jež je i v metropoli jako Praha nemalé. Zmizet může snadno, vracet se však velice obtížně či vůbec. Mějme to stále na paměti.

https://www.praha12.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_ktg=1874&id_org=80112